

20 000 par ögon på en naken gud

Berättelse

Tänk dig en sval höstkväll i Göteborg. Det är torsdagen den 24 september 1931, och klockan närmar sig halv åtta på kvällen. På torget Götaplatsen, längst upp på den eleganta paradgatan Kungsportsavenyn, trängs omkring 20 000 människor. De har kommit för att se något helt nytt. Mitt på torget reser sig en stor form, dold bakom ett tyg. Ingen i folkmassan har ännu sett vad som gömmer sig under det.

Mannen bakom verket heter Carl Milles. Han är redan en känd skulptör, men just denna staty har han arbetat med under lång tid. Det är en havsgud, Poseidon, gjuten i brons och hela sju meter hög. I sin högra hand håller guden en fisk som ska spruta vatten, och i sin vänstra en snäcka. Stämningen på torget är spänd, för ryktet om den ovanliga statyn har redan spridit sig i staden.

Så faller tyget, och guden träder fram inför alla. Reaktionen blir kraftig och delad. Många häpnar, och en del blir direkt upprörda. Statyn är inte bara enorm utan också helt naken, och att en sju meter hög naken man ska stå vid slutet av stadens finaste gata uppfattar somliga som osmakligt. Andra fastnar för proportionerna och tycker att benen är alldeles för långa. Kritiken blir så hård att Milles till och med erbjuder sig att göra om verket.

Men han ger inte upp sin idé. Milles medger att benen verkligen är längre än vanligt, men han förklarar att det är gjort med avsikt. Om proportionerna vore helt korrekta, menar han, skulle konsten bli akademisk och tråkig. De långa benen ger figuren spänst och liv. Han vill inte ha en gud som ser ut som alla andra statyer.

Med åren ändras stämningen i staden. Det som först väckte ilska blir steg för steg en vana, och vanan övergår i stolthet. Göteborgarna börjar tycka om sin gröna gud. Poseidon blir en mötesplats, ett motiv på vykort och en självklar del av stadens ansikte. Den staty som en gång skrämde folk är i dag ett av Göteborgs mest kända landmärken.

Berättelsen om den där septemberkvällen säger något viktigt om konst. Ett verk som upplevs som provocerande i sin samtid kan med tiden bli just det som en plats inte längre vill vara utan.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
sval	lite kall, men inte riktigt kall
trängas	stå tätt tillsammans, många på liten yta
dold	gömd, så att man inte kan se den
en folkmassa	en mycket stor grupp människor
gjuten	formad genom att hälla flytande metall i en form
en snäcka	ett hårt skal från ett havsdjur

ORD	FÖRKLARING
spänd (stämning)	nervös och full av förväntan
härna	bli mycket förvånad
upprörd	arg och störd över något
osmaklig	obehaglig, inte passande
proportioner	hur delarna i något förhåller sig i storlek
med avsikt	med flit, planerat
akademisk	Boken var akademisk och lite tråkig att läsa.
spänst	kraft och liv i rörelsen
ett landmärke	en känd plats som man känner igen en stad på

Läsförståelsefrågor

1. Vad väntade folkmassan på den 24 september 1931?
 1. Att en ny gata skulle öppnas
 2. Att en gömd staty skulle visas
 3. Att en konsert skulle börja
2. Vad gjorde många i publiken upprörda när tyget föll?
 1. Att statyn var för liten att se
 2. Att en sju meter hög naken gud stod vid stadens finaste gata
 3. Att fel konstnär hade gjort statyn
3. Hur förklarade Milles de långa benen?
 1. De var ett misstag som han ångrade
 2. De var gjorda med avsikt, för att konsten inte skulle bli tråkig
 3. De berodde på att bronzen hade dragit ihop sig
4. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Poseidon höll en fisk i sin högra hand.
 2. Milles erbjöd sig att göra om verket efter kritiken.
 3. Poseidon målades senare i en annan färg.
5. Förklara med egna ord hur göteborgarnas syn på statyn ändrades med åren.
6. Varför tror du att ryktet om statyn hade spridit sig i staden redan innan tyget föll?
7. Texten säger att ett provocerande verk kan bli "det som en plats inte längre vill vara utan". Vad menas med det?
8. Varför tror du att Milles vägrade att ändra statyn fast kritiken var hård?

Diskussionsfrågor

- Bör konst på offentliga platser vara trygg och gillas av alla, eller får den provocera och väcka starka känslor?
- Milles litade på sin egen idé trots hård kritik. När är det klokt att hålla fast vid sin övertygelse, och när bör man lyssna på andra?
- Varför tror du att samma verk kan gå från att vara hatat till att bli älskat?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv något (en plats, en byggnad eller ett konstverk) som du först tyckte illa om men senare lärde dig att uppskatta.